

ביצה פרק ראשון ביצה

עין משפט נר מצוה

לח א מיי פ"ח מהלכות
י"ט הלכה כג סגמ
לאון עה עוש"ע א"ח ס"י
תלו סע"ג ב וס"י תקטו
סע"ג ח:
ל"ב ב מיי שם עוש"ע שם
ס"י תקטו סע"ג ד:
ב ג ד מיי שם עוש"ע
מ"א ה ו מיי פ"ו מהל'
י"ט הלכה י"א יג
ו"פ"ח מהלכות עירובין
הלכה ט"ו סגמ לאון עה
עוש"ע א"ח ס"י תקטו
סע"ג כ:
מ"ב ז מיי פ"ה מהלכות
מ"ח הלכה ט"ו
עוש"ע י"ד י"ג סע"ג ג
[וס"י עט סע"ג א]:

רבינו חננאל

ולגבי מה א"ע"ג דמת
בירוש"י שני דלא אישתהו
כלל, לא משתתן ליה,
דקיייל כרב אש' דהוא
בתרא, דאמר יו"ט שני
לגבי מה תחול שווייה
רבנן, ואפילו ביו"ט שני
ב"ר, אמר רבינא
והאידין דאיכא חברי
שארומים ישראל כיון
שאתם קבורים המת
שלכם תקברו המת שלנו
בירוש"י שלכם, חיישין
ומשהינן למחר, והאי
דאמר מימות עזרא ואילך
לא מצינו אלול מעובר,
שלא מצנו מניה מכלל
דבימות עזרא עיבורהו,
מנהיג מילי, שאמר
ויצג החדש השביעי וכל
ישראל בעריהו (ב). ולגבי
עירובי תבשילין, מניח
אדם מירוש"י הראשון,
שהל פסח או סוכות
חמישי וששי בשבת,
מניח עירובי ביום
חמישי, ואומר אם היום
יו"ט, מחר חול הוא
ומחר לבשל לשבת בלא
עירוב, ואם יום ששי
יו"ט של גלויות, אבל
(כגון) הוא יו"ט, היום
הוא עירוב, והירני מערב
מירוש"י, והני מילי ב"ב
יו"ט של גלויות, אבל
ב"ב יו"ט של ר"ה לא,
אפרוח שגולד בירוש"י, רב
אמר כי מוקצה הוא, אבל
על שגולד בירוש"י מותר,
שהיה מוכן מאתמול
על גב אמו, שהפרה
מוכנת היא, ובלבד
בידוע שכלו לו חדשיו,
ואם אינו ידוע, אסור
לחלו"ם, ומפורש בפרק
ר' אליעזר במס' שבת.

(א) ע"י היעו מוס' ר"ה י"ד י"ט
ע"כ ד"ה מימות עזרא ע"ש.

מימות עזרא ואילך לא מצינו אלול מעובר. וא"ת והאמרין
צברונין (דף ל"ג. וס' וס) דרבי יוסף אומר הביצה שגולדה
צבראשון ביום? השני וא"כ היכי פליגי נהרדעי אר"י יוסף שהוא תנא
י"ל דלרבי יוסף אסור אי אחרמי ונהרדעי אמרי דלא אחרמי:
יום טוב שני לגבי מה תחול שווייה

רבנן אפילו רמינו ליה גלימא
ואפילו רמינו ליה אבא. ותימנה
דצמועד קטן (דף מ: וס' וס) אמרינן אין
חופרין כוכין צמועד והכא משמע
דאין זו מלאכה וי"ל כפי ר"ח דפירש
שהיו רגילין לתפור הרבה צימד כדי
שיהיו מומונות כשיצאו מתיים ועל זה
קאמר דאין חופרין צמועד לזוך
אחר המועד: **והאידין דאיכא**
חברי חיישין. פרש"י שכופין לשראל
לעשות מלאכה וכשהוא י"ט מניחין
אותם ואם היו רואין שיקצרו מתיים
יכופו אותם לעשות מלאכה והשתא
בזמן הזה שאין חברי מותר ואין לומר
שכריך מניין אחר להמירו דמנין דזה
הטעם משום חששא ועברה החששא
עבר הטעם וה"נ אמרינן גבי מים
מגולין דלאסורין שאלו נמש שמה מהן
ועכשיו שאין נחשים מלאוין ביניהו אנו
שומין מהן אפילו לכתחילה אע"פ
שהוא דבר צמנין ומי"מ ר"ת היה
אסור ומעשה היה צמלאוין שמת אדם
אחד צ"ט שני ורלו להתעסק בו
לקצרו וגער צהן ר"ת ושלח להם בני
צכר אינן בני תורה ואתם בני
תורה כדאייתא בשבת (דף קל"ג. וס' וס) שלח
לקצרו מה צ"ט שני משום נכרים
ביום טוב רב אמר אסור ושמואל ואיתומא
ר' יוחנן אמר מותר רב אמר אסור מוקצה
הוא ושמואל ואיתומא ר' יוחנן אמר מותר
הואיל ומתיר עצמו בשחיטה אמרי ליה רב
כהנא ורב אסי לרב וכי מה בין זה לעגל
שגולד ביום טוב אמר להו הואיל ומוכן אגב
אמו בשחיטה ומה בין זה לעגל שגולד מן
הטרפה שתיק רב אמר רבה ואיתומא רב
יוסף מ"ט שתיק רב לימא להו הואיל
ומוכן אגב אמו לכלבים אמר ליה אביי
השתא

דצנעה הוא אוכל צייתו ולא אושא מלתא אזל לקצור מתיים
צפרהסא אושא מלתא ואין נכון להמיר ועוד אמר רבינא תס דבזמן
הזה נמי איהו שפן משועבדים למלכות לעשות מלאכה כגון
לקבל המס ולהתעסק בצרכים הלכך אם יראו שיתעסקו לעשות
מלאכה צמת יכופו אותם לעשות מלאכה למלכות:

אפרוח שגולד בירוש"י. נראה לומר דאחרמי שנתתו עיניו
היום דאי לא נפתחו עיניו קי"ל דאפילו צחול אסור:
הואיל ומתיר עצמו בשחיטה. פירש רש"י מתיר עצמו צלדמו
להיות נשחט אזל קודם לידמו היה אסור וכיון דאתקן
לשחיטה אתקן נמי לענין מוקפה ותימנה למה להו לשמואל ור' יוחנן
הך טעמא תיפוק ליה משום דלית להו מוקפה כדאמרין פרק מי
שהשחין (שבת דף ק"ט): דשמואל וועירי ור' יוחנן ק"ל שצמנו צביצה
להו וי"ל דהכא קאמר טעמא אפילו לרבי יהודה דלית ליה מוקפה
שרי מהאי טעמא ולכך כריך האי טעמא אי נמי איצטרך אפילו
לרבי שמעון דלית ליה מוקפה דמודה דהאי מוקפה דהכא דהו כגורגותא ומוקין ב
והכי מוכח בשבת (דף מה:): **וב"י מה בין זה לעגל**
שגולד מן הטרפה. דהתם לא מני למימר הואיל ומוכן אגב אמו ופס"ה
(דף ע"ה) דבן פקועה נותר צברצעה סימנין צשחיטת אמו או צדידיה ואם כן יכול להושיט ידו צמעי אמו וישחטנו ויהיה מוכן כהאי
גוונא וי"ל דקאמר גמרא אליצה דרבי אושעיה דקמצעיה ליה התם צחולין (דף ע"ה) אם נותר בן פקועה צברצעה סימנין אי נמי י"ל
הואיל וכתחילה אין לו לשחטו כי האי גוונא שאינו יכול לרעות מידי דהוה אשוחט צלילה (ס' דף ק"ג): דאסור לכתחילה לא מיקרי מוכן ועוד
יש לומר דהתם מיירי דליכע צחולין לו חדשיו והכא מיירי בלא חלו לו חדשיו וא"כ לא הו מוכן היום והואיל וצ"ל השמשות לא הוה חזי:
השתא

אמר רבא מס צ"ט ראשון נו'. מת המוטל לקצור אם י"ט ראשון
הוא וכו': **משא"כ צביצה.** לענין צביצה לא הקלו צ"ט שני דראש
השנה להקשות לשל גלויות דאילו ר"ה נולדה צוה אסורה צוה: **אף**
צביצה. נולדה צוה מותרת צוה: **דמאי דעסיך.** לאסרה צשני
לרחוקים מצ"ד: **דילמא מעברי ליה**
לאול. כתקנה הראשונה למנות מיום

שני ולעשות שני ימים כגון שלח צוה
עד יום שלשים ואחד: **מימות עזרא**
ואילך וכו'. ואע"פ שאתקן לא אירע
שצאו עדים מן המנחה ולמעלה חוץ
מאותה הפעם ועדיין לא נתקנה. האי
דנקט מימות עזרא משום דציניו
עבדוהו דכתיב צעורא (תמיה ח)
וציום השני וצרכא השנה משתעי:
לא אמרן. דיתעסקו צו ישראל: **אלא**
דאשסיה. ומתירא שלח יסריח:
אסא. הדם היו מניחין על מטת מת
לצדודו: **דאיכא חברי.** אומה רשעה
שהיו ציני פרסיים וכופין את ישראל
לעשות מלאכתם וצ"ט היו נדחין מהן
ע"י שאומרים להם י"ט הוא ואם
יראו אותם מקצרי מתיים יכופו
אותם למלאכה. והאי גלימא דאמרין
לעיל אינו זוכך אמת שהרי יש לו
תכריכין אחרים כל זכרו שאם כריך
צול מני אפילו דקאמר הא אמרינן
צ"ט שני יתעסקו צו ישראל ועסק זה
חציבת קצרו ותחין תכריכין הלכך על
כרחן בגלימא שאינו כריך לו מיירי
דומיא דאסא דשרי למגזייה וקמ"ל
דאע"ג דטרחא דלא כריך הוא אלל
משום כבודו ועשין י"ט יומת מלאי
מותר לעשות לו כיון דלגבי מה כחול
שויה רבנן: **הוייה.** רבינא לרב אשי
דהוה עי"ב: **ה"ג אמאי עי"ב מר:**
אי"ל דלא אוסידי ערובי צשנילן. לא
הושבתי כלומר לא הכנתי לי ערובי
צשנילן לאפות ולבשל מיי"ט לשבת
דמנין לקמן (דף ט"ו): **ועשה אדם**
צשניל מערב י"ט לשם ערוב:
האידינא. צ"ט ראשון והוא חמישי
צשבת ועל תנאי הוא אומר אם היום
הוא חול ולמחר קדש יהא ערוב ואם
היום קדש ולמחר חול איני כריך לכך:
מי אמר. והרי הם כיום ארוך ושיניהם

קדש: אי"ל רב מרדכי. לרבינא מנהרדעי לא תותציה למר צפירוש
שמעי על מיניה דלא סבר דלנהרדעי. רב מרדכי תלמידו של רב אשי
היה כדאמרין צסוהו (דף מ"ו): גבי לוי' לרבו ער פסקה רב מרדכי
אלויה לרב אשי כו': **הואיל ומתיר עצמו.** צלדמו להיות נשחט
מה שלא היה לפני לידמו אף מוקפה התיר את עצמו צלדמו דמגו
דאתקן להא אתקן להא: **ועגל שגולד צ"ט.** דמניא לקמן שמותר צו
ציום לרבי הכל: **מוכן אגב אמו.** צעודו צחון מעיה אם נשחטה
האם היה נאכל: **הטרפה.** צנה אסור אם נמלא צתוכה או דעובר ירך
אמו הוא הואיל וצשחיטת אמו אמה צא לאכלו וכי גולד צ"ט מן
הטרפה ליכא למימר הואיל ומוכן אגב אמו ופס"ה צשחיטת עצמו
מותר לשחטו ולאכלו דלא אשכחן מאן דאסרי: **לגזיפס.** דבין
השמשות איהא אמו ומוכח לכך אזל אפרוח צשקליפה אינו
עומד לאכילה צלצים ואף לא היה רואי הלכך נולד הוא:
מוכן

לרבי שמעון דלית ליה מוקפה דהאי מוקפה דהכא דהו כגורגותא ומוקין ב
והכי מוכח בשבת (דף מה:): **וב"י מה בין זה לעגל**
שגולד מן הטרפה. דהתם לא מני למימר הואיל ומוכן אגב אמו ופס"ה
(דף ע"ה) דבן פקועה נותר צברצעה סימנין צשחיטת אמו או צדידיה ואם כן יכול להושיט ידו צמעי אמו וישחטנו ויהיה מוכן כהאי
גוונא וי"ל דקאמר גמרא אליצה דרבי אושעיה דקמצעיה ליה התם צחולין (דף ע"ה) אם נותר בן פקועה צברצעה סימנין אי נמי י"ל
הואיל וכתחילה אין לו לשחטו כי האי גוונא שאינו יכול לרעות מידי דהוה אשוחט צלילה (ס' דף ק"ג): דאסור לכתחילה לא מיקרי מוכן ועוד
יש לומר דהתם מיירי דליכע צחולין לו חדשיו והכא מיירי בלא חלו לו חדשיו וא"כ לא הו מוכן היום והואיל וצ"ל השמשות לא הוה חזי:
השתא

(א) לקמן כ"ב שבת קל"ט;
(ב) לקמן כ"ב: ר"ה ט: ל"ב,
(ג) למימד פ"י לתקון יו"ט
לתפור. ערוך. (ד) ד' אשי צליל
וכ"ה צ"ט ו"ה ו"ה א"ה;
(ה) לקמן פ"ו. (ו) לקמן כ"ב:
(ז) ע"י מוס"פ צ"ב ס"ב. ד"ה
(ח) ע"י מהרש"א (א)

הגהות הב"ח
(א) גמ' עמימם עירובי שני
כ"ל ותיבת ממת נמחק:

גלוין הש"ס
גמ' אפרוח שגולד בירוש"י
ע"י מיר"ט פ"ק ד' מנה
צ' דעדות: שם שחך רב.
וכן לקמן דף ל' ע"ב סוכה
דף ע"ה ע"ש:

הגהות מהר"ב
רנשבורג

(א) רש"י ד"ה הטרפה וכו'
דעובר ירך אמו הוא. י"ב
ר"ל לענין זה הו עובר ירך
אמו דלא נימד צשחיטת
אמו דטרפה היא אלל
צול מן הטרפה דהרבה
לאו ירך אמו הוא וימת
צשחיטת עצמו דקמ"ל
צ"ד ס"ט ע"ט ומו"ט
מוס' סנהדרין דף פ' ע"ב
ד"ה עובר וכו' ע"ש
דו"ק: (ב) תוס' ד"ה
הואיל וכו' והכי מוכח
בשבת. י"ב דף מה ע"ב
צמון: ד"ה א"ח צ"ב צ"ב
אפרוח יעו"ה:

מוסף רש"י

מת ביום טוב עזרא.
מת שששאל: כגון שמת
צשבת ולמחר היה יום
(שבת קל"ט). מה שאין
כן בצביצה. דאין ר"ה שיה
לימים טובים של גלויות,
דאילו ר"ה חמיר יו"ט שני
דלית ונולדה צוה אסורה
צוה (ס' לקדושה אמת
ולא הקלו צ"ט שני של
ר"ה אלל לענין מה נלמד
(לקמן כ"ב). מניח אדם
עירובי תבשילין מירוש"י
לחברו ומתנה. אם מיר
צ"ט ראשון וכל שני ימים
טובים חמישי ועבר שבת,
ומתה אם היום חול ומחר
קדש עירובי עירוב, ואם
חולין איני כריך לעגל
לצשנילן (לקמן פ"ו).

מוסף תוספות

א. בחול המועד וכל שכן
במועד עצמו. ת"פ.
ב. אבל לצורך מה
שמוטל לפניו ודאי שרי.
ת"פ. ג. דהא אפרוח
בעודו בקליפתו לא חזי
למירי. רש"י. ד. וכן
סומא ששחט דווקא
בריעבר אבל לכתחילה
לא. ש"ס.